

Slovenski Dom.

Napredno kmetско glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: tristoletna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osmina strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo »Slovenskega Doma« v Ljubljani, Knaflcova ulica št. 5. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo na upravništvo »Slov. Doma« v Ljubljani.

Zlato polje.

S miles: Svojo vrednost si vsakdo določa sam. Veliki ali neznatni smo, če imamo krepko ali slabo voljo.

B a k o n: Čitanje nas naredi zrelega, pre-mišljevanje pripravljenega, pisanje pa točnega človeka.

O b o g a s t v u: Za pridobitev premoženja je treba velike moči, za obdržanje velike modrosti, toda za porabo je pa treba velike plemenitosti in pameti.

V č e m t i č i s k r i v n o s t t r g o v s k e g a u s p e h a, so vprašali bogatega Amerikanca Vanderbilda. »Skrivnost? Tu ni nobene skrivnosti. Potrebno je samo eno: brigati se za svoje podjetje in ne zastarati.

V s t r a j a j! Nobeno velika stvar ni nastala naenkrat. Vsi, tudi največji uspehi, so plod velikokrat ponavljanih, često tudi neuspešnih posameznih poskusov.

J. H o v a r d: Skleni, da storiš komu kaj dobrega. Idi in potolaži kakega reveža. Izrazi komu svojo simpatijo. Poišči opuščenega in zatiranega človeka. Tako zdravilo sem poskusil večkrat, in vselej se je izkazalo kot izvrstno sredstvo proti težkemu srcu.

Naraščanje protiklerikalizma med Poljaki.

Pred kratkim smo poročali v »Slovenskem Domu« o razpadanju klerikalizma med Čehi. Danes se pa pomenimo nekoliko o veselem dejstvu, da se že tudi med Poljaki dela dan, med tistimi Poljaki, kjer sta se pojma klerikalen in poljski popolnoma krila, kot pri nas na Koroškem klerikalen in slovenski. Opozorjamo pa na to veselo protiklerikalno gibanje na Poljskem posebno še zato, ker so naši klerikalci hoteli ustvariti v nasprotju z našimi zvezami z naprednimi Čehi nekako »katoliško« slovensko vzajemnost z baje edinole klerikalnimi Poljaki. To protiklerikalno gibanje je tem bolj razveseljivo, ker ima svoje kore-

nine med najširšimi sloji poljskih kmetov. Odkar se pojavlja namreč v zgodovinski poljsko ime, imamo dosedaj pod Poljakom razumeti samo plemenitaša »šlahčiča«, in pa katoliškega duhovna. Poljsko ljudstvo pa doslej še ni živelo za drugega, kot da je hodilo v grad in klošter delat, v znani Čenstohov na božjo pot in k Židu na šnops; potem pa v Ameriko v rudnike.

To poročilo bo čitatelje tem bolj zanimalo, ker je bilo to mlado gibanje doslej izven poljskih mej še zelo malo znano.

To gibanje se imenuje »Zarjanstvo«. Začelo ga je nekaj izobražencev, izišlih iz ljudstva. Ko so preštudirali ti izobraženci težnje in cilje plemstva in duhovščine, so izpredvideli, da od te strani poljsko ljudstvo ne more pričakovati kulturne pomoči, in da je **bodočnost poljskega naroda odvisna edinole od samopomoči ljudskih množic.** Ta skupina je proglasila geslo »sami sebi«, kar ni nič drugega, kot nekoliko izpremenjeno češko geslo »narod sebi«. Vidimo tudi tu vpliv tega, da so začeli poljski študentje hoditi študirat v Prago, kjer so se naučili resnejšega dela, kot je popivanje in krokanje, katerega so se učili naši slovanski dijaki po nemških vseučiliških mestih. Ta dobri vpliv napredne Prage nam pa tudi pojasnjuje, zakaj so vsi klerikalci tako hudi, da hodijo slovanski dijaki v Prago študirat. Uspehi poljskih gojencev zlate Prage nam to posebno lepo pokažejo.

Ti izobraženci so se pred nekaj leti združili in ustanovili ljudski tednik pod imenom »Zarjanje« (Zarja), ter tedaj komaj slutili, da ustanavljajo temelj celega kulturno - socialnega in končno tudi cerkvenega gibanja, katero je zelo naglo naraščalo in se širilo, k čemur so **nemalo pripomogli njegovi nasprotniki.**

Najprej se je zaprašilo v »Zarjane« veliko - poljsko časopisje. To bomo lahko razumeli, če pomislimo, da ima pri Poljakih ta stik v rokah skoraj izključno plemstvo. Zato to časopisje seve ni moglo prenesti ostre kritike, s katero je presojalo »Zarjanje« zgodovinsko in sedanje postopanje poljskega plemstva. Dolžili so »Zar-

jane« celo, da hočejo razdeliti poljsko družbo na dva sovražna tabora, na plemstvo in ljudstvo ter na ta način izpodnesti plemstvu tla pod nogami.

Poljska duhovščina se spočetka ni zmenila za »Zarjane«, ker so se pečali pred vsem z gospodarskimi vprašanji. Toda počasi so začeli izhajati v »Zarjanju« dopisi kmetov, polni pritožb na **nemoralno življenje poljske duhovščine in odiranje kmetov z njene strani.** Tega so se duhovni prestrašili. Razumen človek bi mislil: in se poboljšali. Kaj še! Klerikalni tisk, ki je na Poljskem seve zelo močan, je začel besno napadati »Zarjane«.

Prvi važni spopad se je dogodil pred štirimi leti iz sledečega povoda:

V Krušnicu so ustanovili gospodinjsko šolo. Ravnateljica te šole je naročila za šolsko knjižnico med drugimi poljudnimi listi tudi »Zarjanje«. Šolski katehet je zahteval, da mora biti list iz knjižnice izbačen. Ravnateljica je odgovorila, da odločuje o teh stvareh ona, ne pa katehet. Katehet je po stari klerikalni navadi stvar hitro denunciral škofu, škof pa javil »Osrednji gospodarski družbi« v Varšavi (rusko Poljsko), od katerega je dobivala šola **denarno podporo. Družba je naročila ravnateljici, naj ugotovi katehetu.** Ona se je pa temu odločno uprla ter odgovor podrobno utemeljila. Pred to ravnateljico poljske gospodinjske šole se pač lahko skriva — marsikak slovenski ravnatelj naših srednjih šol.

No, in stvar je prišla v javnost in vsi časopisi so začeli pisati o nji. Ampak za ravnateljico se je potegnilo samo nekaj malo naprednih listov, ostali so bili vsi na klerikalni strani. Varšavska »gospodarska družba« je **pod pritiskom duhovščine odpovedala šoli podporo.** Vidimo, da so klerikalci po celem svetu podobni. »Zarjani« so pa napeli vse moči in šolo rešili. Tedaj se je poprijela poljska duhovščina ostrejših sredstev proti neubogljivi ravnateljici: **vsii duhovniki so bili pozvani, da so pridigovali po cerkvah proti tej šoli in pozivljali kmete, naj pobere hčere ven, ker bi se jim sicer vrnile od tod kot brezverke.**

Prestrašeni očetje so hiteli v šolo, toda tam so dobili pojasnilo, za kaj gre, in samo dve deklici sta bili vzeti iz šole.

To je bila prva blamaža poljske duhovščine v boju z »Zarjani«, ki so dobili sedaj več poguma, ter začeli še bolj naravnost napadati nerednosti med poljsko duhovščino. Na pomoč se dobili dva dogodka, ki sta pridobili »Zarjanju« veliko poljudnost: oropanje čudodelno slike Materice božje v Čenstohovu in zločini meniha Damasa Mačoha, o čemur smo tudi v »Sl. Domu« pisali in priobčili štiri slike.

Oba dogodka sta napravila na versko in zvesto katoliško poljsko ljudstvo strahovit utisk. Poljska duhovščina je storila vse, kar je bilo mogoče, da bi bila omilila ta utisk ter mu razložila čenstohovske zločine kot božjo kazen za grehe poljskega ljudstva. Potegnili se je torej za one »duhovne gospode«. To je bilo pa kot olje v ogenj. »Zarjanje« je nastopilo odločno proti temu poskusu, oprati čenstohovske klosterske zločince in naprtiti njih zločine nedolžnemu, dobremu ljudstvu, ki se je pregrešilo k večjemu s tem, da je toliko stoletij svoji duhovščini tako slepo zaupalo. O čenstohovskih dogodkih je pisalo »Zarjanje« kot o naravni posledici moralne propalosti med katoliško duhovščino, v katero je ta zabredla zato, ker ni bilo zdrave kritike njenega ravnanja in življenja.

»Zarjanje« je želo na vseh straneh soglašanje. Duhovniki so začutili resno nevarnost. Začel se je boj, ki je na las podoben boju naših škofov in klerikalcev proti slovenskemu neodvisnemu časopisju, boj, ki je zanimiv že zato, ker nam kaže, da so si klerikalci povsod enaki, da klerikalci dopuščajo edinole »sodelovanje duhovščine z ljudstvom«, to je popolno pokorščino ljudstva, a vse kar ni popolno pokorno, proglašajo prav tako med poljskimi kmeti za »liberalno, brezversko in frama-zonsko«, kot med nami slovenskimi kmeti.

Tudi poljski duhovni so skušali rešiti svoj vpliv z grmenjem raz prižnic proti »brezvercem«, ki sede v uredništvu »Zarjanja«, jemljejo ljudstvu vero in mu mešajo glave. Ker je pa stal list »Zarjanje« kot ljudski časopis ves čas strogo na verski podlagi, je prav lahko zabrusilo duhovščini nazaj očitiranje, da ona sama izpodkopava vero med ljudstvom s svojim nemoralnim življenjem, katerega je dokazoval list z brezštevilnimi slučajji. Iz tega prerokanja je izšlo »Zarjanje« kot zmagovalec in duhovščina je bila še bolj obugled.

Lanskega leta je izdal papež encikliko, kjer prepoveduje katoliškim posvetnikom, da ne smejo posvetnim oblastem naznanjati duhovniških zločinov in ne smejo pred posvetno sodnijo pričati proti duhovnom. »Zarjanje« je zopet ostro nastopilo proti tej encikliki ter obaolžilo poljsko duhovščino, da je zlorabila papeževo avtoriteto in da hoče imeti zase predpravico,

ki pomeni nov zločin, ki se imenuje zatajevanje zločinov. V časopisu so se pojavile cele vrste skupnih izjav kmetov, da se papeževemu ukazu ne podajo in da bodo spravljali v javnost vsako pregreho duhovnov. Duhovščina je pograbila za te izjave ter proglasila »Zarjane« za brezverce, ker odrekajo pokorščino papežu, ki je nezmotljiv. Poljski škofje so poslali lani meseca decembra na vse duhovne poseben pastirski list z ukajom, da »Zarjanom« ne smejo dajati odveze. Torej prav kot na Slovenskem proti »Slovenskemu Domu«.

Ni čuda, da je obrnil ta zadnji konflikt zopet nase pozornost vsega poljskega tiska in družbe. Kakšen bo konec, sedaj še ni mogoče reči, toda po razjarjenju na obeh straneh je lahko soditi, da niti ena, niti druga stran ne odneha tako hitro.

Naj bo že stvar, kot hoče, eno je gotovo, da se je tudi med Poljaki nabralo več kot dovolj snovi za razredno, politiško in cerkveno preosnovo. Kakšno obliko zavzame, pokaže bližnja bodočnost, gotovo je toliko, da preživljajo katoliški Poljaki takšno krivzo, kot so jo doživeli Nemci za Lutrovih časov. Počasi stopa na torišče popolnoma nova, dosedaj neznana moč — poljsko ljudstvo.

Ni niti dvoma, da poljsko ljudstvo v sebi ne čuti onega sovraštva proti pravoslavni Rusiji in ruskemu ljudstvu, katerega je polno katoliško poljsko plemstvo in duhovščina, in katero so poljskemu narodu sicer vcepljali, pa se ni prijelo. V poljskem narodu se pripravlja izprememba, ki jo lahko že danes imenujemo popolno slovansko, ker izhaja iz globočine narodnih množic. To gibanje je demokratično (»ljudsko«) in se s tem približuje obema sosednima slovanskima narodoma: ruskemu in češkemu, katerih družabna podlaga je tudi demokratična.

Otvorja se nam v prihodnost pogled, ki nam kaže, kako nastaja počasi Velikó Slovanstvo, čigar podlaga bo združenje slovanskega kmeta. **Predpogoj te vzajemnosti je pa prebujanje in organizacija širokih ljudskih, predvsem kmetijskih množic pri posameznih slovanskih narodov.** Zato ni treba nam slovenskim kmetom prav nika-ke »veleizdajalske«, »visoke« politike, katero bi nam nekateri Nemci tako radi vsilili, mi delujmo naravnost, uspešno in realno za slovansko vzajemnost s tem, da se sami stanovsko organiziramo in kot stanovska organizacija poiščemo zveze s podobnimi stanovskimi organizacijami slovanskega kmeta. Bistvo te naše organizacije ni meč in kanon, temveč delo na rodni naši grudi, da se bo dobro godilo nam in našemu bližnjemu tu na zemlji.

Razširjajte od hiše do hiše „Slov. Dom“.

Iz štivanjske kaplanije.

Matenjavas pri Prestraneku koncem aprila.

Prevzviš. g. knezoškof ljubljanski, o. g. župnik slavinski ter o. g. kaplan štivanski.

Ker je nenadna opustitev gospoda kaplana Mezinca opravičeno vzdignila precej pozornosti ter se razširjajo po okolici različne krive in prave govorice, odločili smo se natočiti spoštovanim sožupljanom in ostalim kupico čistega vina, čiste resnice.

Po odhodu gosp. župnika Remžgarja v Logatec, je nastopil službo v Matenji vasi gosp. Ivan Mezinec, vpokojeni duhovnik iz goriške škofije. Z njim sta prišla tudi brat in sestra njegova. Možak se je obnašal ves čas mirno in dostojno ter vestno opravljal svoja duhovna opravila, tako, da je prišel v kratkem ne le po domači kaplaniji, temveč tudi daleč naokolu na glas vestnega duhovnika. Nisi ga videl, klatiti se po vaseh, tem manj pa po gostilnah, tudi ga niso obiskovale nečakinje, kar je zelo v modi po nekih farovžih. Živ krst mu ne more očitati slabega dejanja ali pohujšljivega vedenja. Edino zabavo je imel s tem, da je zajahal konja ter jezdil pol ure po okolici, ali se z bratom peljal na izprehod. Sicer je pa samotaril v štivanjskem farovžu ter bil z vsemi enako prijazen in vljuden. Kdor ga je poznal, ga je spoštoval in v devetih mesecih svojega bivanja pri nas si ni nakopal v svoji kaplaniji niti enega sovražnika.

V nedeljo zjutraj, dne 21. aprila, je oznanil gosp. kaplan, po naročilu gosp. župnika, da naj popoldne vsi prineso plačat od cerkvenih sedežev, kdor ne prinese denarja, temu se bo sedež takoj prodal na dražbi. To se je tudi zgodilo. Mimogrede bodi omenjeno, da ljudje zahtevajo od g. župnika denar nazaj, kar je popolnoma opravičeno. Sumljivo je bilo, zakaj se gospodu župniku tako mudi donesti denar, a slutil ni nihče, kaj se pripravlja. Dne 22. aprila je bil gospod župnik v Ljubljani; dva dni pozneje pa počil kakor strela z jasnega, nenadoma govorica, da mora gosp. kaplan do 1. maja zapustiti Matenjo vas ter da mu je za celo ljubljansko škofijo odvzeta jurisdikcija. To znači, da v ljubljanski škofiji ne sme več maševati, kstiti itd., sploh ne več cerkvenih opravil opravljati. Dotični ferman se glasi doslovno:

»Št. 1665.

Častitemu gospodu

Ivanu Mezinu, duhovniku v pokoju

v

Matenji vasi.

Radi Vašega, duhovniku neprimer-nega življenja, se Vam s tem odvzame vsa sodnost v ljubljanski škofiji, z naročilom, da morate do 1. maja t. l. zapustiti Matenjo vas.

Kn. šk. ordinarijat v Ljubljani,
dne 23. aprila 1912.

† Anton Bonaventura m. p.,
škof.«

Vest o tem se je po bliskovito razširila po kaplaniji, razburjenje je bilo veliko. Nihče ni hotel verjeti, da je kaj takega mogoče. Hudodelca, morilca, kateri je zakrivil umor ali še kaj hujšega, sodišče zasliši, dovoli mu, da navede priče v svojo obrambo in mu še celo postavi pravnega zagovornika. V tem slučaju pa je gospod knezoškof izrekel sodbo brez zaslišanja, brez prič, in niti 14dnevnega roka mu ni dovolil, kakor mora gospodar svojemu hlapcu, ako ga odpusti iz službe. V očigled temu že s človeškega stališča obsodbe vrednemu ravnanju, nismo mogli držati rok križem. In ko bi bil gosp. kaplan res kako hudodelstvo zagrešil, je navsezadnje vendar le človek, kakor sta tudi gospod knezoškof in gosp. župnik človeka. Torej v petek, dne 26. t. m., odpravila se je deputacija šestih mož in sicer: Škac in Mihlič iz Matenje vasi, Andrjas in Matic iz Rakitnika ter Krnevc in Uršetnik iz Grobišč. Nesli so vlogo na knezoškofa, podpisano od vseh posetnikov kaplanije, le dva, in sicer klerikalca, nista hotela podpisati, pa ne iz sovraštva do gosp. kaplana, temveč iz bojazni pred župnikom. V vlogi se je pozvalo gosp. knezoškofa, da nam pusti še nadalje obče priljubljenega gosp. kaplana. Gospoda knezoškofa deputacija ni dobila doma, pač pa jih je skrajno nemilostno sprejel v svojih zavodih v Št. Vidu. Može, v svesti si svoje pravične zahteve, pozvali so škofa na odgovor v zmislu vloge, ter po daljšem prerekanju dobili dovoljenje, da sme ostati gosp. kaplan še do 15. julija t. l. v Matenji vasi. Pridigovati in spovedovati pa da sme le, ako mu dovoli slavinski gosp. župnik.

Glede pregreška gosp. kaplana pa Prezvzišenost ni hotela dati nikakega pojasnila, oziroma odgovora — znamenje, da ni prav ničesar zakrivil. Kakor človek, kateri ima slabo vest, je gosp. knezoškof možem vedno roko ponujal ter jih silil iz sohe.

Slavinski gosp. župnik je potem gospodu kaplanu dovolil, da sme, dokler je v Matenji vasi, opravljati vsa cerkvena opravila, kakor do sedaj. Ponovno znamenje, da gosp. kaplan res ni ničesar zakrivil — zakaj je torej obsojen? Bo znabiti vedel povedati kaj gosp. župnik slavinski? Prosimo! Priporočali bi pa njemu, kakor tudi gosp. knezoškofu, naj se ne igrata z ognjem, drugače ju zna doleteti zelo ne ljubo presenečenje, ker je ljudstvo skrajno razburjeno. Več Štivanjcev.

Razgled po svetu

O hrvaških razmerah

razpravljajo sedaj na Dunaju v delegacijah. Češki državni poslanec Masaryk je pojasnil vzroke Cuvajevega gerentstva: »Hrvatje in Srbi spoznavajo, da so ena-

rod. Šest milijonov tega hrvaško - srbskega naroda tvori zelo veliko večino v enem delu države. **Brezvestno je postopanje politikov proti tem množicam.** Ni mogoče dovolj ostro obsojati onih državnikov, ki dopuščajo, da Madžari izrabljajo osebo vladarjevo v svoje umazane svrhe.« — Knez Švarcenberg je dejal med drugim: »Jugoslovansko vprašanje tvori v državi najvažnejše vprašanje. S papirnim košem ni mogoče takih vprašanj rešiti (namreč s tem, da se jugoslovanske pritožbe meče v koš. Op. ured.). Hrvatje naj bi se zavedali, da je njih širša domovina avstrijska država. Ta je pa zopet **navezana na Hrvatje in Jugoslovane,** ker je zvezano njeno prospevanje v veliki meri z jugoslovanskim vprašanjem.« — Poslanec Klofač je rekel: »Ravno z ozirom na našo balkansko politiko smemo imenovati to, kar se danes na Hrvaškem godi, brezmiselno blaznost ali pa **najgrši zločin.** Može, ki se zavedajo svojih dolžnosti, bi ne smeli prezreti nevarnosti, ki grozi državi in vladarski hiši, ako žanje narod, katerega tisočletna zgodovina dokazuje, da je bil vedno najudanejši in najpožrtvovalnejši branitelj države in vladarske hiše, **mesto zahvale in priznanja nasilnost in zaničevanje.** Cela avstrijska delegacija si mora biti edina v tem, da je Cuvajeva diktatura **sramota za celo državo.** Vse sile bi bil moral napeti (minister Berchtold), da obvaruje ime cesarjevo, za katerega je v madžarski revoluciji (1848) **izkrvavelo več kot 40.000 zvestih Hrvatov in Srbov, oskrumbe po zločincu Cuvaju.**« — Iz teh besedi vidimo važnost naših jugoslovanskih krajev, koder je večina prebivalcev kmetov, za državo. Zato se, kmetje, **ne smemo podcenje-**

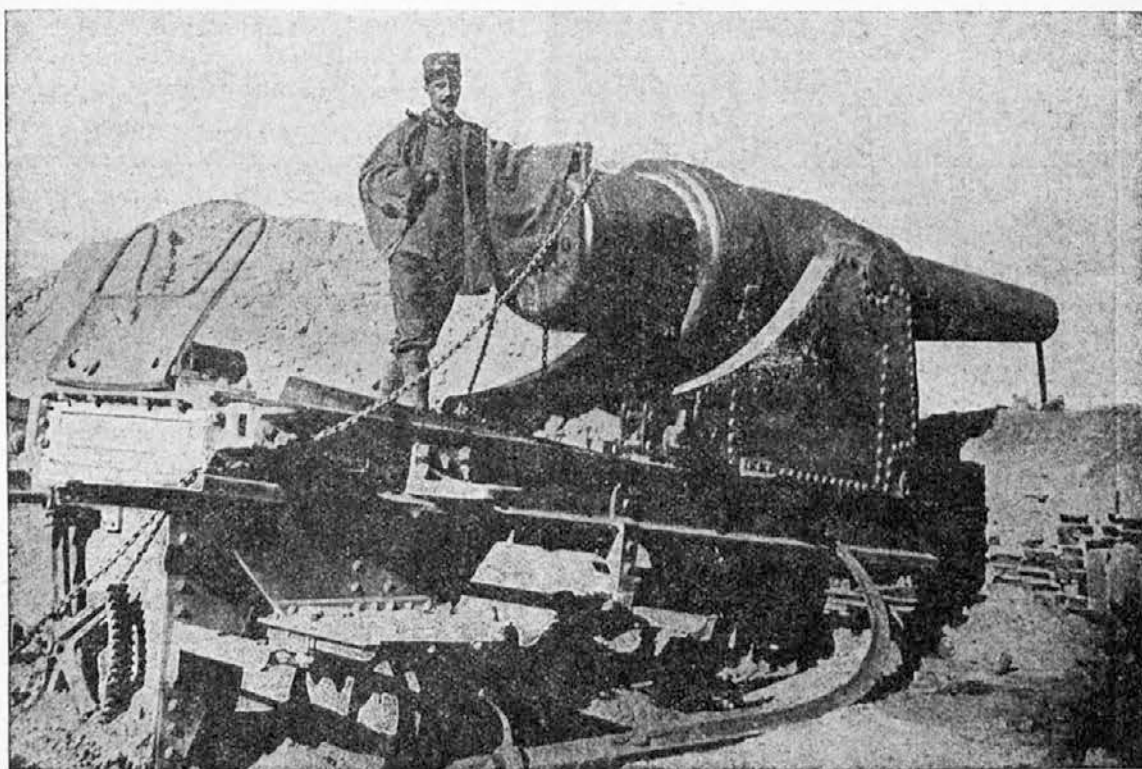
vati. Če smo doslej malo zalegli v avstro-ogrski javnosti, se je to godilo edinole zato, ker smo se **premalo zavedali pomena svoje domovine.**

Volitve na Dunaju.

Naši klerikalci sicer vpijejo, da začneja krščanskim socialistom na Dunaju zopet cveteti pšenica, češ, da so pri sedanjih dopolnilnih volitvah zmagali. So, ampak kako? Pri volitvah I. 1906 so zmagali v II. in III. razredu **brez odpora;** v II. razredu niso upali njih nasprotniki sploh postaviti kandidatov; v IV. razredu so zmagali tedaj v 14. okrajih **brez ožje volitve.** Letos so zmagali v IV. razredu pri prvi volitvi samo v **štirih okrajih (mesto 14); v 11. so prišli v ožjo volitev** in izgubili 4 mandate. — V celem so **izgubili osem mandatov, za polovico so pa prišli v ožjo volitev.** Zmagali so letos krščanski socialisti le zato, ker so potegnili zadnji hip z njimi nemški losvonromovci, tisti nemški »liberalci«, ki delujejo za odpad od katoliške vere. Ti so jim delali »Petrovo skalo«.

Lah in Turek.

Lasata se kot po navadi. Lah je ob-streljeval Dardanele, morsko ožino pred glavnim turškim mestom Carigradom. — Turk je morje zaprl z minami, to je pripravami, ki se razlete, če zadene ob nje kaka ladja. Zato je ves pomorski promet ustavljen. To povzroča veliko škodo. Tudi pozneje se ladje boje jadrati po takem morju, ker se taka mina dostikrat odtrga in blodi po morju. Neka turška ladja je že zadel ob mino in zletela z mornarji vred v zrak.

Podoba velikega laškega topa za obleganje trdnjave. Kadar bo človeštvo dajalo denar, namesto za takšna ognjena žrela, za pluge, bo pač bolje na svetu. Zato

moramo pri volitvah voliti poslance, ki bodo vlado vedno opominjali, da gre denar za takšne drage igrače iz žepa davkoplačevalcev.

Republikanci na Švedskem.

V švedskem državnem zboru je stavil socialno - demokratični poslanec Lindhagen predlog, naj se vladarsko hišo odstavi in državo proglasi za republiko.

Težave portugalske republike.

Portugalska republika še vedno ni premagala začetnih bolečin. Na severu države so monarhisti zopet uprizorili ustajo in napadli več mest.

Velik požar v Damasku.

Ime sirskega mesta Damaska nam je znano iz življenja sv. Pavla iz sv. pisma. Te dni je tam divjal požar, ki je uničil 389 trgovin, 20 zasebnih hiš in 40 mošej (turških cerkva).

Delavci proti pitju.

Organizacija socialno - demokratičnih delavcev na Norveškem je sklenila, da mora biti vsak član delavske organizacije — **abstinent**. Delavci namreč vidijo, kako škoduje njih delovanju popivanje. Vendar je vprašanje, če bo kaj zalegel tak odglasovan sklep in če bi ne bilo bolje, da bi delovali za abstinenco s prepričevanjem in podukom.

Slovenija

s † **Josip Gorup, vitez Slavinski.** Na Reki je umrl 25. pr. m. Josip Gorup, vitez Slavinski, vzgled slovenske nadarjenosti in vztrajnosti. Doma iz skromne kmečke hišice na Krasu si je s svojo pridnostjo in delom pridobil premoženje večih milijonov. A kar je največ vredno: ti milijoni so bili v **pravih rokah**. Pokojnik je ustanovil celo vrsto ustanov, razdal težke **stotisočake za slovensko šolstvo**. Rojen je bil 6. aprila 1834. v Slavini pri Postojni. Po maturi je stopil v službo k svojemu stricu Kalistru v Trstu. Zadnja leta je bival na Reki. Bil je vedno **zaveden Slovenec**.

s **Klerikalne laži.** Na kak način si klerikalci drže svoje pristaše, so lepo pokazali te dni. Ljubljanskim tobačnim delavkam so lagali, da delujejo liberalci za tem, da bi država prodala tobačne tovarne zasebnim špekulantom. Dandanes stremi država za tem, da bi se poddržavilo **vedno več** obče koristnih ali pa izredno dobičkanosnih podjetij, kot so železnice, užigalice, rudniki, vodne sile itd., bo pa tobačne tovarne prodajala nazaj zasebnikom. Take trditve more izustiti le klerikalec, ki čuti, kako izginjajo klerikalizmu tla pod nogami.

s **Mestna hranilnica ljubljanska.** Promet meseca aprila 1912: 1433 strank je vložilo 768.479 K 34 v; 1607 strank je dvignilo 826.543 K 42 v. Stanje vlog 30. aprila leta 1912: 41.973.150 K 33 vin. Število vložnih knjižic: 29.092.

o Ljubljanska okolica o

lj **Iz Dev. Mar. v Polju.** Zadnjo soboto, 27. t. m., zjutraj je vtihotapila v mesto mesarica v Šolskem drevoredu Jožefa Anžur, doma iz M. D. v Polju, zaklanega teleta. Na mitnici ni plačala od njega nobene pristojbine in tudi v klavnico ga ni pripeljala ogledat. Razentega ni bilo tele v D. M. v Polju postavno ogledano. Ko je tržno nadzorstvo Jožefo Anžur pri prodaji vtihotapljenega teleta zasačilo, je bila silno razburjena in je vse priznala. Proti njej je vložena ovadba na c. kr. sodišče.

lj **Lepe novice iz Šmartnega ob Savi.** Presetnikov Pepe, sin slavnega čukarskega gautmana šmartenskega, je izumil čisto novo metodo, kako je zdraviti ranjene konje. Gotovo mu bodo ta izum zavidali vsi konjederci. Zviti Pepček zna namreč klati konje — **od zadaj**. Pred par tedni je oral njivo za krompir. Konj mu po njegovih mislih ni hotel pošteno stopati. Bil je najbrže prelačen, kakor krevljasti Pepček sam. In Pepček se je tako ujezil, da je zagrabil »volko«, trioglato lopatico, nasajeno na drogu, in koristno za snaženje pluga od prsti. Navadno je ta lopatica kajpada zarjavela. 19letni pobalin je torej popadel ostro »volko« in jo sunil ubogemu konju v stegno. Veliko rano je zamazal s smolo in prstjo. To je bilo jako neumno. Pa kako bi neumni Pepe mogel narediti kaj pametnega? Usmiljenja vredni konj kmalu ni mogel odpirati čeljusti. Poslali so — prepozno — po živinozdravnika. Mož je vse ozmerjal, pa kaj pomaga to v hiši vse-neumnosti! Konj je poginil čez tri dni. Opozarjamo društvo za varstvo ubogih živali, naj preskrbi čukarskemu pobalinu strogo kazen! — Nerodni in bedasti Pepe pa ni nevaren samo konjem in kravam, ampak tudi ljudem, to se pravi, liberalcem. Njegov očka, čukarski gutman iz Kafarnauma, ima orožni list. Zato misli njegov krevljasti sin Pepe, da sme streljati tudi on. V nedeljo, 14. aprila, je šlo nekaj Snebrčanov skozi Šmartno. Ko jih je slišal govoriti, je priletel iz hiše in streljal nanje z revolverjem. Nihče ni naznanil zlobnega smrkavca. Drugo nedeljo, 21. aprila, ob desetih zvečer, je streljal Pepe zopet na liberalce iz Šmartnega, ako tudi so šli mirno mimo hiše. Zadel je Ambroža v roko in glavo ob očesu. Streljal je petkrat, mati **Jera mu je pa svetila!** Vspodbujala ga je: »**Saj ti vendar svetim, pa ne zadaneš nič!**« »Ne vem, ali se teh ljudi krogla ne prime, ali pa meriš tako slabo?« Zdaj se je vrnil oče gautman domov in godrnjal, da rabi sin njegov revolver. Zato sta skočila žena Jera in sin nadenj. Preljuba žena ga je udarila s smetišnico po glavi, neumni sin pa mu je pretil z revolverjem. Hrabri gautman je pogumno zbežal v hlev, se zaprl in korajžno stradal vso noč. V sredo so orožniki vzeli sitnemu Pepčku revolver. Upamo, da bo kmalu jedel ričet in premišlje-

val svoje bedaste čukarske hudobije v posebni kamrici. Dober tek, Pepe! — V nedeljo, 21. aprila, so se oslavili tudi trije drugi Čuki. Za ogrom Jožmanove liše so čakali Rusa, ki je šel iz Šmartnega v Snebrje domov. Pobili so ga na tla. Klical je na pomoč. Jožman ga ni slišal, pač pa njegova mati. Ko je odprla vrata, so klerikalni junaki stekli. Eden izmed napadalcev je bil na visokih nogah in neroden kakor poljski pajek. Lepo se obnašajo Čuki! Res, pravi Čuki so, ker napadajo le v temi, ponoči. Ako pojde tako dalje, bo treba postaviti v Šmartnem posebna vešala za naše Čuke.

lj **Anton Jere pred dež. sodiščem oproščen.** Kaplan na Igu, Golmajer po inenu, po poklicu božji namestnik na tej zemlji in učenik Kristusovega nauka: ljubbi svojega bližnjega, odpuščaj grehe, je zoper lastnega farana, političnega nasprotnika, Antona Jereta, svoječasnega župana na Igu, vložil na državno pravdnništvo ovadbo, v kateri je dolžil Jereta najrazličnejših sleparij in nedopustnih mahinacij pri zadnjih občinskih volitvah na Igu ter zahteval, naj državno pravdnništvo proti Jeretu »vse potrebno« ukrene. Državno pravdnništvo je ukrenilo mučno preiskavo, tekem katere pa se je izkazalo, da je večina hudih obdolžitev brez vsake resnične podlage. Končno je obtožilo državno pravdnništvo Jereta, češ, da je otežkočeval volilcem prosto izvrševanje volilne pravice in jim samolastno vsilil popisane glasovnice. Pri obravnavi je sedel kajpada kaplan med poslušalci in se veselil uspeha svoje ovadbe. Na zagovornikov predlog je bila prva obravnava za nadaljna zaslišavanja prič preložena na soboto 20. aprila 1912. Pri tej zadnji je bilo zaslišanih 21 prič Ižancev iz vseh slojev, ki so vsak po svojem temperamentu opisovali, kako se vršijo take volitve. — Župan sam, ki nima sredstev in osobja na razpolago je navadno v veliki zadregi pri volitvah. Spisavanje, razdeljevanje legitimacij po občinah, dostavljanje volilnih listin posameznikom, reklamacije itd. vse to je težaven posel, ki ga eden sam težko zmore. Jeretu so pomagali prostovoljno domači možje. — Ljudje so prihajali dan pred volitvami in na dan volitev v županovo hišo; nekateri so šele tu dobivali listine, nekateri so prinesli svoje glasovnice s prošnjo naj se jim napišejo kandidati ali dajo druge glasovnice itd., kar je kdo zahteval se mu je ustreglo. Kaplan pa si je v svoji ovidbi zmisli, da je Jere dajal kar tako brez naročila samolastno popisane glasovnice z naprednimi kandidati volilcem in to celo proti njihovi volji, češ, da drugih nima. — Vse to pa se je izkazalo po zasliševanju mnogobrojnih od obtoženca predlaganih prič kot neresnično. Od vseh inkriminiranih slučajev sta končno le dva še ostala, ki naj bi Jeretovo krivdo dokazala. Glede enega pa so prič potrdile, da je dotični volilec sam naročil opetovano Jeretu in ga še dan pred volitvami in na dan volitve prosil, naj mu glasovnico izpolni z naprednimi kandidati. Mož pravi končno, da je sedaj že pozabil na to, oziroma da je bil pijan takrat, ko je Jereta zato prosil — kar so pa druge priče zanikale. Znidaršič Janez, kaplanov podrepnik, pa je vstrajal pri svoji trditvi, da mu je Jere izročil za njega in za očeta glasovnice popisane z naprednimi kandidati.

o Gorenjske novice o

g **Iz Selc.** V 16. številki »Gorenjca« tiplje po neljubih osebah dopisnik S. L. No poznamo ga dobro. Pred S. je pozabil zapisati O. Jezi ga najstarejše društvo v Selški dolini »Ratitovec«. Društvo pač ne vzgojuje člane, da bi tepcem ubijali pamet v glavo. Posebno takemu, ki je v gimnaziji že skozi okno gledal. To je pristen »čuk«, ki čuka vse noči po vasi. Poprej se je držal saj onega prostora v bližini. Oštermanovega hleva, kjer je pomirjeval svojo kri. In sedaj ni nič. Velik polnokrvn pa. Tudi njegovemu zagovorniku so delali na papirju močno ograjo od znamenja do »Zotlarja«. Še za botra ga niso hoteli duhovniki. Rajnikih mu niso pokopavali, kakor je želel. Kar naenkrat je pa spregledal, razsvetlil ga je sv. Duh in prišel je k pameti. Mogoče bo nosil pred procesijami križevega tedna križ, če ne bo šel na »Titaniko«.

g **Za »Sokola« v Žireh** nabrala sta rojaka Mici in Kajetan Erznožnik v Somerset, Cola, v Severni Ameriki, med tamkaj bivajočimi Žirovci in drugimi Slovenci pri neki zabavi 65 K, katere sta poslala našemu »Sokolu«. Vrlji rojaki se spominjajo nas vsako leto z lepim darom ter tako podpirajo »Sokola« v dokaz, da tudi v tujini niso zabili tužne domovine svoje in da pojmejo vzvišeni cilj Sokolstva. Vrlim rojakom priručna bratska zahvala in krepak sokolski na zdar!

g **»Sokol« v Žireh** priredi dne 12. vel. travna t. l. izlet z javnim nastopom pri br. Ig. Čadežu v Srednji vasi pri Poljanah. Izvajalo se bode: 1. Proste vaje za VI. vseslovanski sokolski zlet v Pragi; 2. orodna telovadba z menjavo; 3. skupine. Svirala bode slavna žirovska godba. Ker so vrlji Poljanci in Gorenjevašci zelo naklonjeni »Sokolu«, je upati, da bode udeležba kar največja. Da dne 12. vel. travna vse v Srednjo vas, da si razvedrimo svoj duh ob pogledu na čile Sokole in pridobimo novih moči, da vstrajamo pri začetem delu — ki veli: Naprej s svetlobo do jasnega solnca!

g **Iz Češnjice, okraj Brdo (v Črnem grabnu).** V zadnjem dopisu tu od nas v »Slovenskem Domu« je opisano življenje našega sedanjega župnika Perkota. V dopisu se toži, kako in kaj je vse obetal, kako bo miren, da se ne bo brigal za politiko. Poznali smo moža že prej, predno je došel v našo faro. In mi tudi nismo nič dali na obljube, kakor sploh nič ne damo na besede teh gospodov. Saj vemo, kako in kaj morajo delati in kakšni petelini so. In tak petelin je bil do zdaj še povsod naš sedanji župnik Perko, katerega je škof silno hitro in na tihem prestavljal iz enega kota v drugega naše dežele. Je že vedel zakaj. Kar je drugod počel kot kaplan, to bo tudi nadaljeval kot župnik, o tem ste lahko prepričani Češnjčani. V dopisu stoji tudi med

drugim, da zida »nekako skrivnostno hišo v Češenjskem grabnu, katere hiše nihče ne pogrunta.« Kakor veste, ali ste pa Češnjčani vsaj slišali, da papež namerava spoditi vse farovške kuharice iz farovžev. In tega se je naš gospod fajmošter Perko tako prestrašil, da je kar vztrepetal, kaj bo, če bo morala od njega kuharica, katero si je izbral že na eni prvi svojih služb nekje na Dolenjskem. Kaj bi počel brez nje, ko je tako koprnel, da se mu izpolni želja, da dobi svojo faro, in da more vzeti čvrsto izvoljeno dekletko k sebi kot kuharico. To se mu je izpolnilo v Češnjici. Pa komaj je začel prijetno farovško življenje na deželi, že mu grozi papež, da oo kmalu konec te sreče. Da pa ne bo več zapuščen, da bosta vsaj blizu skupaj in si lahko drug drugega videla, iz tega namena si zida hišo v Češenjskem grabnu. Misli si, ljudje so nevedni in mi bodo lepo pripomogli do lepe hišice, kjer bom lahko užival veselje, magari če da papež še take ukaze. Kdo me bo pa tu videl in se zmenil za mene. Jaz bom imel svoje veselje in prijetnosti. Tako je in tudi prav pogruntano.

o Notranjske novice o

n **Iz Logatca.** Moška in ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Logatcu priredi v nedeljo dne 5. maja t. l. zvečer ob pol 9. uri v prostorih hotela »Kramar« zabaven večer. Spored: Popolna žena. Veseloigra v enem dejanju. — Prosta zabava, petje, ribarjenje velike ribe i. t. d. — Vstopnina: I. prostor 1 K, II. prostor 80 vin., stojišča 50 vin.

n **Za »Sokolski dom« v Postojni** so darovali: nabiralniki: Zlata Praga 52 K 14 vin., gostilna Mislej 32 K, hotel »Krona« 3 krone 70 vin., Ravberkomanda, gostilna, 4 K 44 v, sestra Slava Burger za pet prodanih blokov à 5 K 25 K. — Vsem srčna hvala! Na zdar! Ravnokar smo razdelili po gostilnah nove nabiralnike, ki so dokaj ličnejši in večji od prvotnih, tako, da se jih lahko takoj opazi, ko se stopi v lokal. Prosimo tedaj vse brate gostilničarje, da skrbijo, da bodo ti nabiralniki tudi služili svojemu namenu in ne bodo ležali zaprašeni na nevidnih krajih, kar se je dosedaj žalobog z malimi izjemami opazalo. Prosimo tedaj prav vljudno, malo več požrtvovalnosti. Na zdar!

n **Umrli je v Postojni** v sredo, dne 1. maja gosp. višji davčni upravitelj Dominik Dereani, zadet od kapi, ki ga je v pisarni presenetila. Pokojnik je služboval 13 let v Postojni, bil večletni občinski odbornik, član jamske komisije in vseh narodnih društev ter tudi odbornik od več taistih. Kot dober narodnjak je sodeloval pri vseh narodnih prireditvah, zlasti pa pri salonskem orkestru, od katerega je ustanovni član. — Bil je dober glasbenik in pevec ter tik pred nenadno smrtjo pel našo narodno pesmico, ki jo je nad vse ljubil. Bil je postrežljiv, vljuden, prijazen uradnik, ki ga je vse spo-

štovalo. Bodi vrlemu možu, ki se je tako naglo in nepričakovano ločil od nas, lahka kraška gruda in trajen spomin!

n **Postojnsko godbeno društvo** je napravilo na predvečer majnika običajni mirozov po mestu, pri katerem je sodelovalo slavno gasilno društvo z razsvetljavo ter zjutraj, dne 1. maja ob 5. budnico, kar je pohvalno omeniti.

n **V Postojni imamo še vedno zimo.** Burja piha, peči še rabimo, kajti toplomer kaže 2° nad ničlo. Pač krasen maj, a ne še konec zime.

n **Postojnski »Grand hotel«** je na prodaj. Želeti bi bilo, da pride v slovenske roke. Kapitalisti, pozor!

n **Postojnsko olupševalno društvo** je napravilo nove markacije in tablice po Soviču in okolici, kar je vse hvale vredno.

n **Iz Košanske doline.** V nedeljo, dne 28. aprila t. l. sem šel po svojih opravilih na Ostrožno brdo. Ko pridem v vas, dobim tam stati pet ženic, ki so se prav hudo jezile. Na moje vprašanje mi ena pove sledeče: Včeraj so pri nas miloščino delili in nam siromakom niso hoteli nič dati. Tako nerodno je delil gospod Bojanc. Ko so ga prosile, da bi jim kaj dal, se jim je ta božji namestnik prav moško odrezal: »Zamera gori, zamera doli, ve nič ne dobite; ako vam ni prav, se pritožite na glavarstvo.« — Torej tako, Tonček, sedaj naj se še tožimo. Misliš, da imamo toliko prostega časa, kakor ti, ki opravljaš hkrati štiri službe. Ko sem izvedel to res v nebo vpijočo krivico, jo mahnem proti Suhorju. Z menoj je šlo tudi par mož k maši. Tako pridemo na Suhorje, ko je ravno zvon k maši vabil. Kot kristjan grem tudi jaz k maši. Ko pride ondotni gospod, precej trebušast možic, na leco, je to-le povedal svojim občanom, da zahteva, da mu pripeljejo drva, in sicer trda drva, drugače, da on zna pisati in tudi za pot ve v Postojno. Res, lep dušni pastir in Kristusov namestnik, **ki grozi s tožbo svojim ovčicam.** — Skozi vas Suhorje sem jo hitro mahal, mislil sem si, tukaj ni dobro za dopisnika »Slovenskega Doma«, a kako se zavzamem, ko izvem, da klerikalizem tudi v tej vasi močno poka in da je doživel gospod Bojanc v tej vasi velik polom in ob času kurata Juvanca je še vse drugače veter pihal. Torej tako sem videl, da je Bojanc sicer velik abstinent, ali slab krmar svoje polomljene barke.

Popotnik.

Ostali slovenski kraji

n **V Sv. Križu pri Trstu** je še mnogo črnega vina — takozvanega »brzamina« — na prodaj. Vinorejci si ne vedo drugače pomagati in zato odpirajo zadnji čas prav pridno takoimenovane »osmice«, po katerih točijo vino po 80 vin. liter. Na debelo bi se pa dobilo po zmernih cenah. Kdor je enkrat pil pravi »brzamin«, ta ve ceniti to pijačo. Pred par leti so smeli osmičarji prodajati tudi »jedačo«, a sedaj ne smejo

dajati pivcem razen kruha ničesar. Dobro bi bilo in človeškoljubno, da bi se jim dovolilo, vsaj za letos, prodajati tudi jedila, ker s tem bi iztočili hitreje svoje vino. Res je, da so nekateri sami krivi, da jim je ostalo vino, ker so stavili ob novini previsoke cene, misleč, da bo kakor lani, to bi se ne smelo več dogajati, a dolžnost krščanska je, pofrpeti tudi s človeškimi slabostmi. — Kriška »Vinarska zadruga« pa, katere zaslug je, da smo imeli čast slišati in videti tudi dr. Kreka in druge, se pa ne gane. Ta »Vinarska zadruga« je odprla svoj čas vinski klet tudi v Šiški pri Ljubljani, a iz lahko umevnih vzrokov ni šlo in ni šlo. Sedaj pa, ljubi Križan, je tako, kakor bi te zadruga ne bilo. Po laško bi se reklo: »Assai fumo — poco roso.« — Po domače pa »dosti grmenja — malo dežja.«

o Na Kontovelju pri Trstu se je vršila dne 21. aprila t. l. velika veselica, katero je priredilo narodno pevsko društvo »Danica«. Ljudstva je bilo habito polno. Po veselici se je vršil ples, pri katerem so udarjali domači tamburaši. Slavnost je posetilo korporativno bratsko društvo »Skala« iz bližnjega Sv. Križa. To poslednje je zapelo tudi par ljubkih pesmi, katere so se morale na splošno zahtevo ponavljati. — Kontoveljci in Križani se sploh že od nekdanj dobro razumejo in tako je prav; kajti v bratski slogi je moč.

o V Trstu so ujeli oba tatova, ki sta napadla Levija v skladišču. Radovanović je pomolil Leviju revolver pod nos; Cipković ga je pa zabodel. Spoznal ju je Levi sam. Ni vrag, da ne bi sedaj še ostala dva ujeli. (Glej »Slovenski Dom« od 27. aprila t. l.) Ranjenec bo kmolu ozdravel in zapustil bolnišnico.

o Amerika. Iz Adamson, Okla. Neda-leč od tukaj se je pripetila strašna razstrelba podzemeljskih plinov, v Mc. Kartain, Okla, v rovu št. 2. Imenovani rov je last. Laus. Bois Col. družbe. Katastrofa je zahtevala 75 človeških življenj. Torej je naenkrat izgubilo nad 200 otrok svoje očete in žene svoje može in to samo zaradi par nenasitnih in dobičkaželjnih kapitalistov. In poleg tega, dragi čitatelji, je rekel neki katoliški duhovnik, rodod Nemeč, da omenjene žrtve kapitalizma ne morejo biti izveličane, ker niso imele časa misliti na njega in na boga; bodo pa mogoče oni baroni, ki so zakrivali tolik gorja, zdaj osamljenim otrokom. Med ponesrečenci so bili tudi trije naši rojaki. Omenjeni rov je slovel, kakor eden najboljših in obenem tudi najnevarnejših v državi Okla. — Delo tukaj počiva, kakor povsod, ker nova pogodba še ni sklenjena. Upati je, da pride mirnim potom do sporazuma. — Od tukaj se je več rojakov podalo v domovino, ker obiščejo trg Vače, Kanderše, Pirno, Gore-njo vas nad Škofjo Loko itd. V omenjenih krajih jih toplo priporočam, njim samim pa želim obilo uspeha. — A K r i s t a n.

Gospodarstvo.

Nekaj o kmečkih razmerah na Ruskem.

(Glej šte. 15. »Sl. Doma«.)

Sedaj se razburjeno kmečko morje počasi pomirja. Preveč bučati ne sme, ker nima javnih organov; večina je namreč izgubila volilno pravico z novo prikrojitvijo volilnih predpisov za tretjo duno, tako da so prišli v duno le mirnejši življi.

Ampak miru pa med ruskimi kmeti v resnici ni. Njih stari glad po zemlji ni bil nasičen. K temu se pa družijo še energično izvrševanje Stolipinovega zakona, ukaza od 9. listopada 1908. Zemljedelski zakon njegov bo imel za Rusijo trajnejše posledice, kot vsa ostala Stolipinova dela. Umorjeni ruski ministrski predsednik je namreč po dolgih stoletjih prvi ruski državnik, ki je začel odstranjevati stoletno vladoblaščinu po ruskih vaseh, to starodavno komunistično napravo »ruske zadružne uredbe.« »Obščina« ali »mir«, skupna zemljiška last cele občine, je bila dolgo časa nedotakljiva svetinja starim slovanofilom in mlajšim zapadnjakom, katerih »oče« Herceen je videl v občini zarodek bodoče vzorne socijalne uredbe ruske. Novejša preiskavanja so pa z občine snele površni plašč slovanske starodavnosti, pokazala so, da je bila vpeljana skupna občinska last iz davčnih ozirov. Pri ogromnih razdaljah stare, redko naseljene moskovske države si je država namreč le tako mogla zagotoviti davčne dohodke, da je naredila za redno plačevanje davkov odgovorno občino v celoti, namesto posameznika, ki se je mogel vsak hip umakniti dolžnosti davkoplačevanja.

Še v drugi polovici preteklega stoletja je bila »obščina« nedotakljiva svetinja ruskega izobraženstva. Šele pisatelj Hleb Uspenski se je prvi opogumil, pogledati za steno te svetinje. In zgrozil se je pred slike te bede in podivjane npravnosti, ki se mu je nudila. Toda stari predsodek se je vzdrževal še dolgo. Šele Stolipin je poskusil z vso svojo enerziijo odstraniti ta preostanek in preiti kar najhitreje na čeli črti k zasebnemu lastništvu. Na Ruskem se ponavlja pri tej priliki isti pojav, kot v vsaki primitivni družbi, ki prehaja od svojih navadnih, čeprav že zastarelih oblik k modernim uredbam. Na Hrvaškem se na primer že celijo rane, nastale vsled nenadne odprave zadruga, izvršene za časa bana Mažuraniča, pristaša zapadnih uredb. Toda tedaj neposredno po izvršitvi zakona je prišlo mnogo Hrvatov, ki so postali samostalni gospodarji le vsled sile zakona, v položaj, da si niso znali pomagati in na tisoče rodbin je to poplačalo z izgubo premoženja. Podoben nagel prehod se vrši

tudi na Ruskem. Zato ga pogosto spremljajo pojavi takšne bede, da je občutna Tolstojeva duša uporabila v enem zadnjih njegovih spisov, kako da se zadnja leta polni ruska vas s potepini brez zemljišniki, kakršnih prej ni bilo.

Zemljedelski zakon o odstranitvi občine je bila ena najbolj vročih želj Stolipinovih. Delovalo je tu deloma tudi rodbinsko izročilo. Že Stolipinov ded se je pečal z načrti o naselitvi kmetov po ločenih dvoreh (lutorjih). Hotel je imeti na Ruskem močne, samostalne kmete ter ustvariti tako trden, stalen in konservativen življ, ki bi tvoril najmočnejšo oporo Rusije. S Stolipinovo namero je mogoče samo simpatizirati. Stara občina je bila v resnici takšna oblika zemljiške lasti, da je jemala pridnejšim gospodarjem veselje, da bi se bili posvečali intenzivnejšemu obdelovanju polja, ker jim je grozila čez nekaj let nova delitev zemljišča in s tem potreba, začeti z vsem delom zopet nova in prepustiti uspehe lastnega truda drugim. Samo način izvršitve, kakršnega si je izbral Stolipin, se ne odlikuje po preveliki nežnosti. Je to stara lastnost ruskih preosnovalecev, počenši od Petra Velikega sem, da ne delajo mnogo ceremonij s starimi navadami. Enostavno se ukaže, in mora se jih odpraviti. Za izvršitev je namenjen uradniški aparat. Toda komaj še kje na svetu je uradniški aparat nesposobnejši, kot na Ruskem. So to ljudje, zaradi katerih je občinstvo tu, a za kaj drugega se ne brigajo več. Da bi se prikupili Stolipinu, so začeli izvajati razdelitev občine tako ostro, da so razburili mirno vodovje skoro celega ruskega kmetijstva. Zato je v danem času komaj mogoče govoriti o blagodejnih učinkih akcije za odstranitev občine. Toda končno je pa le mogoče upati, da bo vsaj v bodočnosti gospodarjenje na lastni zemlji in ločenih posestvih, kot se sedaj po Ruskem upeljuje na ameriški in danski način, omogočilo tudi na Ruskem intenzivnejše gospodarstvo.

Dandanes obdeluje ruski kmet svoje zemljišče slabo. Drugače pa tudi z majčkinimi ruskimi konjički in pogosto še celo le s starodavnim oralom, ni mogoče. Zato trpe ruski kraji z rodovitno zemljo hčlj pogosto lakoto, kot manj rodovitno, pa lepše obdelano Poljsko. Zemljedelski statistik bi našel tu kričeče številke. Leta 1909 je bilo rodovitno leto, vendar je desetina zemlje dala na Ruskem le 51 pudov rži ali 52 pšenice, dočim na Ruskem Poljskem 66 pudov rži in 77 pšenice, na Nemškem pa 123 pudov rži in 137 pšenice! Te številke govore pač dovolj jasno. Neizobrazba, pomanjkanje kapitala za izboljšanje zemlje in gospodarskega orodja, razmeroma premalo zemljišča, davčni vijak, skupno lastništvo, to so bremena, ki tarejo ruskega mučnika (kmeta).

— Dognalo se je, da je Znidaršič sovražnik Jeretov, da mu je preje grozil, da mu bo že »še pokazal«, da ga je Jere ravno radi njegovega nespodobnega obnašanja moral pred okrajno sodišče na odgovor pozvati, kjer je moral Znidaršič globo plačati, dalje da bi bil Znidaršič sam rad postal župan ali vsaj občinski odbornik, kar se mu pa ni posrečilo; končno so druge priče — za katere seveda Znidaršič pred obravnavo ni vedel — Znidaršiču v brk povedale, da so na lastne oči videle, ko je Jere Znidaršiču, pred katerim je imel vzroka dovolj postopati z vso opreznostjo, izročil povsem čiste in neizpolnjene glasovnice. Znidaršič je debelo gledal in osramočeno stopil v ozadje potem ko je preje poskušal igrati vlogo državnega pravdnika in začel Jeretu očitati druge okolščine. Pripomnimo še, da je pri prvi obravnavi ena priča izpovedala, da ji je Znidaršičev oče dejal pred zaslišanjem naj tako priča, kakor so kaplan zapisali (v ovadbi). — Sodni dvor je po govorih državnega pravdnika in zagovornika Jeretovega dr. Frana Novaka izrekel razsodbo, da se Jere popolnoma oprusti od vseh točk obtožbe. Navzlic neprilikam, ki so se pri volitvah dogajale, ni nobenega dokaza za to, da bi Jere zagrešil v obtožbi navedena dejanja, iz položaja, kakor so ga naslikale priče, se je sodni dvor povsem uveril o nekrievi Jeretovi. Glede Znidaršičevega slučaja posebej — pa ne glede na druge dokaze — ne gre Znidaršiču zadostna vera. Jere je s to razsodbo dobil popolno zadoščenje — kaplan pa lahko nadalje uči: ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe.

Belokranjske novice

b Iz Dragatuša se nam poroča: Odkar je pri nas za župnika gosp. Novak, je vse drugače, pomislimo, kmetje, kako je vse narobe. Poprej se na veliki četrtek še nikdar ni pritrkavalo zjutraj ob 8. uri, ko se mora vendar pomisliti, da je enkrat moral Kristus umreti. A kaj, naš župnik Novak v Dragatušu se pa tega veseli, ker da tako veselo pritrkavati. Po tem si lahko mislimo, koliko je župniku Novaku za Kristusa. Pri vstajenju v nedeljo zjutraj pa brez naprednjakov le ni šlo, ker ni bilo klerikalcev blizu, da bi bandero nosili. Oni se samo hvalijo, kako so pobožni, pri božjih rečeh se pa na strani držijo. Ravno tako kot župnik Novak, ki takole drži z »ljudstvom«: Nek mož s Tančje gore je prišel na staro leto po svoj denar in vprašal za obresti. Ko so mu bile odštete, je bilo radi šestih ur 12 kron manj obresti. Za uro dve kroni! Če hočete, gosp. župnik, vam lahko po imenu povemo, in mož hoče sam priti in vam to v obraz pove. — Pa še kaj več se vam lahko pove: Kako ste v Obrhu kelih premenili? Bil je zlat, precej težak in vreden 600 kron, a sedaj ste nam dali kelih, vreden okoli 50 kron. Ali je to lepo? Mi sosedi v celi vasi smo zložili za kelih od svojih žuljev; kar smo mi preskrbeli, ste nam vi premenili. Zahtevamo mi kmetje v Obrhu, da nam nazaj postavite kelih v cerkev. Ni treba tako delati z ljudskimi stvarmi kar tje v en dan, in lahko

vam povemo po imenu, kateri možje vedo, kakšen kelih je bil. — Pa naj še povemo, kako je Dremacija hodil iz Dragatuša po povprečni poti, ko je tako priljubljen poslanec in ga radi imajo, da se ni hotel peljati z Dragatuša po cesti. Se vidi, da nima prave vesti; zakaj se pa kmet Mazelle pelje skozi našo sredo pred očmi vsega naroda, ker ima mirno vest. Kako se boste potem hvalili s svojim Dremacijo, ko vsi vemo, kako je prišel za poslanca. Zakaj nas vendar toliko črnite, ko smo vendar beli po barvi in naprednjaki? — Še to naj povem, kako je z dragatuškega shoda odhajal Dremacija peš po bližnjici in Jere, ker mogoče nista imela za skozi puščati voznika od Dragatuša do Črnomlja? Zraven je tudi korakal župnik dragatuški, Novak, ki je najbrže premišljeval tožbe. Ta župnik Novak se namreč strašno rad toži. To si moremo misliti, napredni možje, kakšnega župnika imamo, in vsi naši napredni možje prosijo gosp. škofa, da se nam da naprednega župnika, ker naš župnik Novak dela povsodi dve stranki: v šoli, v cerkvi, v marijini družbi. Torej najboljši, gospod Novak, da pustite našo faro, ali pa mora priti vsaj napreden duhovnik, da ne bode delal med ljudmi tolikega sovraštva. Saj, če ne boste pustili naprednemu duhovniku maševati pri velikem oltarju, bo lahko pri malem oltarju maševal, samo da bomo imeli enega duhovna, ki nam bo oznanjeval božjo besedo. Župnik Novak je k večjemu za seno prodajat na prižnici, za špor-kase, za barantarije z denarjem, duhovne stvari pa opravi mimogrede. Toliko za danes, prihodnjič več. — Eden, ki s svojo glavo misli.

bk Iz Dragatuša. Naš župnik se je izrazil neko nedeljo na prižnici, da je on novak in da hoče imeti vse na novo. To je res vse na novo: zasejal je po vsi fari veliko sovraštva, po hišah se prepirajo starši in otroci, in ponekod ženske hočejo može na uzdi držati. Novak je vse pomešal, to je gotovo na novo. Ko je pustil na Vel. četrtek zjutraj klenkati, je to novotarijo gotovo vpeljal od veselja, da dobi občino v roke. Pravijo, da je na farovškem podstrešju tabernakelj od božjega groba zrihtan za golobnjak; ena plat božjega groba, kjer se je videlo krasno jeruzalemsko mesto in vrti s cveticami in palmovimi drevesi, zdaj se pa rabi, da bo fotograf lahko farovšku kuharice in cerkvene pevke naslikal med to cvetje. To je tudi na novo. Nam pa postavi za božji grob zadnje tri kose, češ, saj bodo ljudje pozabili sčasoma, da smo imeli krasen božji grob; s tem bosta imela fajmošter in mežnar veliko manj dela; to je sedma lenoba in deveta briga. Sedaj vprašuje župnika cela občina, zakaj pusti, da pajki gospodarijo po cerkvi; pri orgljah pa bodo kmalu netopirji, ščurki in stenice. Pa kaj, saj bodo ti pevkam na pomoč, da ne bodo same brenčale. To je tudi na novo. Dobro bi bilo, ko bi mogli naši svetniki sami na vodnjak, da bi se sami

umili, da ne bi bili umazani, ko da bi žito mlatali. Kam je neki prešla snaga iz naše cerkve: v celi Beli Krajini ni bilo krasnejše cerkve, kot je bila dragatuška. Sedaj pa tak slab red in taka nesnaga, poleg vsega cerkvenega denarja. Kam neki gre denar, naša cerkev dobiva vsako leto čez 1600 K. Gotovo gre v Ljubljano k očetu rdeče brošure.

o Dolenjske novice o

d Iz vaške okolice. Zadnji dopis iz Vač je zanimal svetogorske župljane še bolj kakor Majdiča škofovo pismo. A tembolj se pripravljajo na slovesen sprejem Majdiča; še nasproti mu bodo šli baje z diplomom za njegove vrline, za razširjanje preprirov, sovraštva itd. Za ta njegov čin ga bodo tudi oblagodarili kakor cigana, ki se mu vežna vrata zapro, da se ga odkrižaj. Majdič je pa tudi čudak še od ostankov srednjega veka. Ima baje črne bukve, kakor se je sam izrazil pred gosp. Jankotom Zajcem, da bo obče spoštovanega posestnika in zidarskega mojstra gosp. Franca Prestorja zapisal v črne bukve vsled tega, ker mu noče biti slepo pokoren, za kar gre možu vsa čast. Vidiš, Majdič, ti si v pravem pomenu besede čarovnik, a svoj čas so bili ljudje take vrste, da so rabili tako vražjo knjigo za svoje burke, kakor ti delaš. Majdič, menda te ne bo srečala pamet! In vi, svetogorski župljani, varujte se tega gavrana s črnimi bukvami. Kamorkoli taki čuki sedajo, rada toča pada, posebno rada pobije kmečke žepe. Kličite združeno: Gospod, reši nas Atilo — Majdiča!

d Iz občine radeške pri Zidanem mostu. Pred kratkim nesli so gosp. kaplan nekemu bolniku sv. popotnico, ali kakor pravijo, šli so z Bogom. Kakor ponavadi, grede ob potih in cestah delijo klečečim sv. blagoslov. Zgodilo se pa je, da je neki oče s svojimi otroci klečal pred hišo, pa niso sprejeli sv. blagoslova, kar so pa otroci opazili, da so pa pred njimi klečeči dobili tudi posamezni sv. blagoslov. Ko odidejo z Bogom naprej, vpraša eden izmed otrok očeta: »ate, kako pa da nam niso dali gospod blagoslova, onile tam pa, ki je sama klečala, pa so ga ji dali?« Oče pravi na to: »Ona pa je Marijina in Kristusova služabnica.« Otrok pravi na to: »Kaj pa je to?« Oče pravi: »Ona bolj sveto živi.« Oglasi se drugi, starejši otrok, in pravi: »Jaz sem jo pa onikrat ne dolgo po misijonu videl hoditi z enim fantom, in to je bil menda Kristus sam.« Oče odgovori: »Menda že,« ker ni hotel otrokom razodevati takih zaljubljenih razmer, vedel pa je dobro, kdo je bil tisti, ko je dete mislilo, da je bil Kristus. Oče je dobro vedel, zakaj niso dali gosp. kaplan blagoslova, zato, ker ni dal ob občinskih volitvah njim glasovnice podpisati. Žali Bog, da se v rokah nosi živi Bog, v srcu pa sovraštvo. Če bi gospod kaplan v resnici mislil, da nosi sv. zakramente in živega Boga v ro-

kah, gotovo ne bi vsaj takrat držal sovraštva za take malenkosti, bi se vsaj takrat spomnil, kaj je Kristus, ki ga v rokah nosi, svoječasno govoril in poučeval: Ljubi svojega bližnjega kot samega sebe, varujte se sovraštva eden do drugega itd. Vi, gospod kaplan, pa, kar niste ob volitvah naredili med sosedi in sploh med družinami sovraštva, pa ga še v pričo živega Boga ne kažite. Tako! Če se bomo mi **takih** zgle-
dov poprijeli, bomo začeli čim preje eden drugega sovražiti, in potem morajo nastati med nami **najhujši prepiri, sovraštvo, maščevanje, razprtije itd.** To bi bilo za vas gotovo največje veselje. Ali se more potem vam reči, da ste Kristusov naslednik, po vašem obnašanju ravno nasprotno. — Prej imenovanega družinskega očeta vam ne bi bilo prav nič potreba sovražiti, ker je obljubil, da bo ob vsaki volitvi odsilmal volil po vaši volji. Šele zdaj se je prepričal, kakšno moč imajo gospodje duhovniki, ker so imeli vaši pajdaši pooblastila od mrtvih. Ste jih menda že poklicali nazaj, da so pooblastila podpisali. Kakor sem že svoječasno slišal, da duhovniki znajo mrtve nazaj klicati, potem ni čuda, da ste pri volitvah dosegli svoj namen, a kakšna bode posledica, bomo pa že še videli.

Napreden kmet.

d **Z Dvora.** Ta teden je umrl pri nas, po celem okraju znani Alojzij Stravs, po domače Kort, v starosti 46. let. Pravega posla se ni držal, bil je enkrat izučen mlinar, pozneje je pa dninaril, danes tukaj, jutri tam. Delal je vseprek, nobeno delo se mu ni gnusilo, tudi stranišča kidati mu ni delalo velikih težkoč; najraje je pa drva žagal. Bil je pa tudi grobokop, marsikomu je skopal jamo k večnemu počitku. Marsikomu je zabil poslednji žebelj v mrtvaško rakev, zdaj bo pa zabila druga roka njemu zadnjega. Pa tudi rezar je bil. V mladosti je bil navihanec prve vrste. Zadnja leta je bil bolj pameten postal. Pred osmimi leti se je oženil; od takrat ga je pamet srečala. Zapušča vdovo in sedemletno siroto-hčerko. Na eno oko je bil slep, ko je nekoč kruh rezal, mu je nož zdrsnil ter ga zadel ravno v oko. Večkrat je s slepcem rekel: »Svet za me ni vstvarjen, le grob si želim, tam v grobu resnico in srečo dobim.« Njegova dolgotrajna bolezen naj bo vsem v svarilo. Rajnki je namreč **nalezal bolezen po obleki, ki jo je podedoval po jetičnem bolniku, verjel ni, da se jetika nalezje**, zato je plačal svojo neverjetnost s še mladim življenjem, kakor mogoče drugih. Naj počiva v miru! — V isti hiši je tudi umrla Marija Kosec, rojena Gorše, sestra vrlega rodoljuba gosp. Antona Goršeta, posestnika v Ljubljani. Blag ji spomin!

d **Lepe hčerke iz Marijine družbe v Ponikvah pri Dobropolju.** Velikonočni ponedeljek je v sosednji fari Škocijanu »žeganje«. Navada je, da gre na ta dan iz naše vasi vse, staro in mlado, v Škocijan. Med drugimi so šle tudi tri klerikalne »marinarice« na žeganje. Seveda šle so pa

iz vseh drugih vzrokov kakor k maši, ker v cerkev menda sploh še šle niso, pač pa na ples. Pozno je že bilo popoldne, ko so se napotile domov, popolnoma pijane. Kako so se zabavale po eno uro dolgem potu po gozdu, nam ni znano. Vemo pa toliko, da so potem, ko so prišle domov, šle zopet na ples v domačo gostilno, kjer so plesale pozno v noč. Pa pravijo, da je ples prepovedan v Marijini družbi. Seveda prepovedan je, **pa samo za dekleta narodnega mišljenja**, a za klerikalne je izjema, one že smejo. Čudno se nam pa je zdelo, zakaj da jih vaška nadzornica, znana tercijalka, ni naznanila župniku. V zadnjem času se je pa zvedelo za vzrok, in sicer za to, kjer je ena izmed njih ljubica njenega brata, kateri je sin najbolj zagrizenega klerikalnega odbornika. Druga je pa sestra znanega cerkvenega ključarja, »oditelja ponikovskih klerikalcev«. Kot take že smejo uganjati svoje burke, kolikor se jim poljubi. Kaj več o priliki.

d **Tržišče.** Dne 16. aprila je nesel mali dečko Ignac Strmole s tržiške pošte »Slovenski Dom« naročniku Zamanu na Skravnik. Med potjo **mu vzame »marijina devica«, Amalija Kos, tudi s Skravnika, list »Slovenski Dom«, ga pogleda in raztrga.** Strmole je povedal Zamanu, da je njegov časopis vzela A. Kos in ga raztrgala. Zaman Fr. je šel sam k nji in jo vprašal, kje ima njegov »Slovenski Dom«, a ona je rekla, **da ga je raztrgala in da ga bo še, kadar ga dobi**, ker se s tem greh zabrani, torej da to smejo delati, da so župnik rekli. Vprašamo državno pravdnništvo, kaj misli ukreniti, da se takšni nastopi v bodoče zabranijo in da bo lastnina nas avstrijskih davkoplačevalcev v prihodnje na avstrijskih cestah varna? Župnika pa vprašamo, **če je res, kar je trdila dotična marinarica o načinu njegovega podučevanja**, kako se sme ravnati s »Slovenskim Domom«, čeprav je isti tuja lastnina?

d **Iz Tržišča.** Ni lepo, a vendar resnica, da naš župnik ne govori resnice. Župnik se je ustil, da nobeden ne bo boter, kdor je naročnik naprednih časopisov, ali strah ga je obšel, ko je zapazil pred sabo botra, naročnika vseh naprednih časopisov, in ni upal besedice črhiniti radi tega. Ustil se je tudi v »Domoljubu«, da noče gosp. Prijatelj prodati kože »Sokolu«, pa Vidmar, povemo vam na uho, da je g. Prijatelj daroval za našega mokronoškega »Sokola« **50 kron. Vsa čast njemu!** Vem pa tudi, da vam vaši čuki in sove donajajo vse pošte, če so že resnične ali ne. Takim pravijo kmečki ljudje: pogrošnice; obrekovalci ste, sram vas bodi. Tudi vem, da sta se ponujala predsednik Janez Renko, po domače Kovačin, in Anton Bulc iz Mokronoga **za botra Slabšaku**, pa on ju je hladno odslovil, ker pravi, da takih ima povsod dovolj. Vem tudi, da so župnikove prošnje do Slabšaka brezuspešne, ker je on storil svojo dolžnost, in župnik ne. Tudi vem, da se je župnik hudo repenčil na prižnici

radi »Slovenskega Doma«; kajne Vidmar, **resnica v oči bode.** Vem tudi, da je otrok **že en mesec brez krsta**, kadar pa bo kršen, se bo tudi župnik povabil, ker bode takrat velika slavnost, da bo videl župnik, kako se otrok krsti. Pa zdravi! Na svidenje v kratkem!

d **Odmev misijona v Št. Janžu.** Nič se nismo varali, ko smo mislili, da se bo priredil misijon v politični namen. Takoj prvi dan se je slišalo od jezuitov zabavljanje proti liberalnemu časopisju raz prižnice. Misijon se je pričel na nedeljo in župnik Bajec je obhodil ta dan večkrat v kleriki z duhovniško kapo na glavi Št. Janž. Gotovo si je mislil: Danes mi bo pa že kdo noge ali roke poljubil. Poleg cerkve je imelo nekaj kramarjev štante. Med njimi je bil tudi optik Rugelj. Ko ga Bajec zagleda, hitro pride z nekim črnim jezuitom nadenj, rekoč: »Ker ste včeraj v vlaku čez klerikalce govorili, se morate v pol ure odstraniti od tega prostora!« Raztrgala sta mu tudi nekaj kart, kakoršne bi smel vsak otrok videti, in odnesla. Nato pa prištrbenclja še mežnar Nace in požnedra proti Rugelju: »V pol ure morate iti od tukaj, drugače pridejo orožniki.« Gotovo se je Bajec bal, da bi ljudstvo prehitro sprevidelo klerikalno farbarijo, če bi od Rugeljina kupovalo očala. — Prihodnjič še!

d **Št. Janž.** »Domoljubovega« dopisnika se je polotila sveta želja, zvedeti dopisnika »Slov. Doma«. **Petsto kron plačati družbi sv. Cirila in Metoda** se mu zdi pa preveč, ker jih najbrže nima. Ma kej češ, ne gre drugače. Dopisunče, samo tole ti povemo: Res si bolj po kozje zvit s svojimi dopisi v »Lažiljubu«, in nikar ne misli, da se ti bo dopisnik »Slovenskega Doma« kar slepo vdal. Pomni pa enkrat za vselej, da dopisnikov za »Slov. Dom« kar mrgoli v šentjanški fari, katerim si že ti dal in jim boš še dal mnogo gradiva za »Slovenski Dom«, kar farani z veseljem čitajo.

d **Iz Bučke.** Klerikalne nade so splavale po vodi. Ko so se toliko trudili pri občinskih volitvah, da so z nedopustnimi sredstvi pridobili II. in III. razred le z malekostno večino. Za to njihovo hrabrost so se morali pri c. kr. sodnji v Krškem zagovarjati. **Sedaj so občinske volitve razveljavljene in volilni imeniki.** Opozarjamo vas, da se volilni imeniki pravilnejše sestavijo kakor so bili zadnjič, ko je bilo čez sto volilcev izpuščenih. Sedaj so naši klerikalci poparjeni, ki jim ne gre vse na roke, kakor so si želeli, da bodo tudi tukaj občinske volitve potrjene, kakor na kakem Studencu. Svarimo vas, da ne boste volilcem svobodno izvrševanje volilne pravice zabranjevali, kakor ste zadnjič to storili. Držati se morate strogo volilnih zakonov, ker bodemo ostrejšje proti vašim nepravilnim dejanjem nastopali. Torej na delo, da bodete v zaukazanem roku razpisali nove občinske volitve.

Napreden kmet.

LISTEK.

Klerikalna morala.

J. S. Machar.

(»Hrst belletrie« 1904—1905).

Letošnje jeseni sem bil nekaj tednov v nižjeavstrijski vasi. Tistih par hišic, bo okrog 50 števil, leži raztresenih ob znožju ne previsokega gorskega grebena; gori stoji grad, bivališče barona R. Proti vzhodu, zahodu in jugu se širi brezkončna ravnina, kjer označa temna proga zkodrane vrbovine pot, kjer vali valove Donava. Na vasi je šola in cerkev, nekaj gostiln, dva trgovca, kjer se dobi blago, kavo, sladkor, žganje, pivo v steklenicah, srajce, čevlje, razglednice, smodke, oba trgovca sta Žida — torej vas, kot so pri nas. Tudi pokopališče okrog cerkve kot pri nas, in v šolskem poslopju umazana okna, sempetje polepena s papirjem — kot pri nas . . . Moj hišni gospodar se je imenoval Schwingenschlögel ter je imel pri sebi samsko hčer in ta je imela sina, ki se mu je seve tudi reklo Schwingenschlögel. Na dvorišču, na častnem mestu, ravno pod okni, je dišal gnoj, zadaj pri podu je stal oreh. Podenj mi je postavil stari Schwingenschlögel klop in mizico. Že takoj drugega dne je namreč zapazil, da rad opazujem življenje gosi, rac in kokoši na dvorišču. Gledal sem cele ure to pisano družbo in mislim, da je to eno najzanimivejših gledališč sploh. Ta mali svet ima svoje prizore, svoja pravila, svoje običaje, navade, svojo žalost, smešnost in toliko privlačnih strani, da človek — sit človeškega gledališča in ozlovoljen vsled enoličnosti njegovih fint — rad gleda to perjad, pušča je počivati svojim živcem in mislim. Kako nežna poteza je na primer v temle: Naše kokoši so bile brez petelina. Stara Schwingenschlögulja je namreč petelina na žegnjanje zaklala; prišel je obisk, nekaj je bilo treba zaklati, a petelin je bil baje že tako star, da ga je bilo že čas zaklati. To opuščenost kurjega dvora je kmalu opazil sosedov petelin in dan na dan zlezal okrog sedmih skozi plot, zapel, šel k opuščenim damam in spuščaje pred njimi eno krilo hodil po njem ter vljudno priklanjal glavo z rdečim grebenom, kar je za kokoši očitno dokaz največje pozornosti in spoštovanja. Prebil je z opuščenimi kuricami cel dan in se vračal ob solnčnem zahodu skozi luknjo v plotu nazaj na svoje dvorišče.

Hočem reči, da se mi je priljubilo to življenje na dvorišču. Gledal sem to migotanje sploh na največjo začudenje starega Schwingenschlögela, ki si tega zanimanja očitno ni znal razlagati. Nekega jutra prisede k meni. Njegov vnuk Leopold se je podil po dvorišču z živahnim teličkom, spremljan pri vsakem obratu od razburje-

nega vriščanja kokoši, gaganja gosi in rancanja rac. On mi pa začne razlagati neka-kotakole: Sedaj na vasi ni nič. Prej bi bil moral jaz priti. Bila je tu naravnost revolucija. Z duhovnim gospodom so imeli čedno vojsko. Oni da verujejo, da dajejo bogu kar je božjega, ampak da tudi hočejo da se duhovni gospod obnaša, kot se za duhovnega gospoda spodobi. Toda duhovni gospod — kaj da bi dejal na to? — Pridigati, čast, je znal, pridigal je, da so ženskam tekle solze iz oči in da je možke nekaj šegotalo po grlih, in ko je v nedeljah pel peto mašo, so šli človeku mravljinici po križu — — toda takšen župnik ne sme pozabiti, da mora živeti kot božji sluga tudi izven cerkve. Tega pa župnik ni delal. Zato pohujšanje, zato tista revolucija. Komaj je odslužil tisto službo božjo — kaj bi dejal, kam je šel? — h Kohnu, h židu na vas, in tam je tičal do kosila, in komaj je odletel in pometal vase kosilo, je bil že zopet pri Kohnu. Kupoval nič, pil nič, samo sedel za pultom in to sedel zato, ker je tam sedela Kohnovka — če sem že videl Kohnovko? Nič ni na nji, ženska kot konj, lase kot šetine, in ustnice kot dve naloženi papriki. Duhovni gospod pa blazen, blazen. Sedel je tam in zijal v tisto židovko — on katolik, sluga božji! Kohn doma, župnik pri njih. Kohn na potovanju, župnik zopet pri njih. Da, še v župnišče jih je vabil, in če vse to pomislimo, ni čuda, da se je dogodilo, kar se je dogodilo. To stoji, da se bere vsak čas po časopisih, da židje more krščanske device in pijo njih kri, stoji, da so nam križali Izveličarja, stoji, da imajo talnude in svoje sinagoge, kamor nima kristijan pristopa — a župnik, katoliški duhoven se pa tako spozabi z Židovko in prijatelji z Židom! Pa če bi jih bil saj skušal pokrstiti — ampak ne, niti najmanjšega poskusa ni napravil! No, naši kmetje so mu posvetili! Prenehali so hoditi v cerkev, ženske niso smele hoditi k spovedi, niso smele k blagoslovu in so lepo napisali nadškofu na Dunaj, da prestopijo vsi na lutrš vedo, če se temu ne naredi konec . . . In to je pomagalo. Župnika so poklicali na Dunaj — tisti gospodje tam se luteranstva preklicano boje — in župnik se je vrnil in se še tisto noč odpeljal z vlakom. Nič ločitve, nobenega z bogom, nihče ga ni niti videl. Kam pa pridemo, če bi bili sluge božji takšni! Takšen župnik mora dajati fari dober izgled, takšen župnik ima vsak dan Gospoda Izveličarja v roki, ga vživa vsak dan in ga daje ljudem — zato mora fara vedeti, da ima čiste roke in da ima čista usta. Ta Kohnovka pa — no, da je moram videti . . .

»Kohn je torej še vedno tu?«

Seveda, da si lahko stopim tje kupit na primer smotke, ima sploh vse, je ravno na vasi, Schwingenschlöglovi tudi jemljejo vse tam.

Da, preje bi bil moral priti tje, videl bi bil revolucijo. Sedaj to tu ni nič. Kvečjemu gospod baron da se vozi na takšni za-

sopihani mašini, avtomobilu ali kako se že to imenuje, gre to kot hudič in kjer je kak pes, vse laja in beži za tem. Sploh ima gospod baron — če sem že videl hišico blizu parka, imenovano Bertha? — tam svojo ljubico. Je to hči nekega dunajskega arhitekta, tisto hišico ji je kupil on, baron, ona stanuje tam z materjo in sestro, arhitekt se vozi na obisk, sploh se govori, da baronu tudi tista sestra njegove ljubice ni neprijetna — no, je to pač mlad gospod in divja kri.

»Kaj pa je sedaj z faro?«

Dali so jim novega duhovnega gospoda. Zlat človek. Dober kot maslo, in prijazen kot majski večer. Ta bi ne šel h Kohnovki — — — — —

Stari Schwingenschlögel me je spremljal tistega večera v gostilno. Večerjal sem, poslušal kmete, o katerih mi je pravil moj gospodar to in ono. Kar se odpro vrata in vstopi duhovnik, za njim pa ženska. Zavaljen pojedček debelih ustnic in poželjivih oči, ženska debela, z lenim odleskom v očeh . . .

»Duhovni gospod,« mi reče Schwingenschlögel.

Kmetje so ga pozdravljali: »Hvaljen bodi Jezus Kristus, prečastiti!«

Stresal jim je roke, ženska tudi.

»Kdo je ta ženska?« vprašam.

»Župnikova kuharica, to si je pripeljal takoj takrat seboj,« mi pojasni gospodar.

»A ta pa vam kmetom ni nič na poti?«

»Zakaj naj bi nama bila na poti? Saj je katoliški krščena.«

Ko sva šla domov, so svetile zvezde. Veliki voz in severna zvezda in vse te bele čiste zvezde so se svetile nad to nižjeavstrijsko vasico, kot svetijo tudi tam daleč nad našimi češkimi seli . . .

Listnica uredništva.

Dopisnikom: Nekaj dopisov smo morali odložiti, ni šlo drugače!

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 27. aprila 1912.

Gradec: 57, 1, 22, 67, 9.

Dunaj: 51, 88, 43, 46, 20.

Dvignjene v sredo, dne 1. maja 1912.

Brno: 50, 74, 22, 59, 61.

Trgovski prostori

se dajo v najem

po dogovoru se tudi prodajo.

Več pove Matija Šafarič, Radeče pri Zidanem mostu.

Izjava.

Jaz preklicujem kot neresnično vse, kar sem žaljivega govoril o Mariji Weber iz Studenega, obžalujem to in se Mariji Weber zahvaljujem, da je odstopila od tožbe z istočasno obljubo, da takih govoric ne bom več raznašal.

Ivan Vidrih
na Studenem.

Izjava.

Podpisani Ivan Doltar kovaški mojster v Gradcu, obžalujem, da sem 10. marca 1912 žalil Sokola Janeza Župca mizarškega pomočnika v Gradcu, z besedo smrkovec ili podobno. Zahvaljujem se mu da je odstopil od sodnega preganjanja, in naj vzame v zadoščenje moje obžalovanje, kot povsem neutemeljen in nepremišljen izraz.

Prevzamem vse iz te zadeve narasle stroške, na podlagi osebne poravnave od dne 16. aprila 1912.

Gradac, 23. aprila 1912.

Janez Doltar l. r.
kovač.

Tovarna kemičnih izdelkov

Golob & Ko.

: Ljubljana - Vič :

priporoča sledeče predmete:

Ilirija kremo za usnje, Ciril in Metodovo čistilo za kovine, Ciril in Metodovo mast za usnje, Ilirija parketno voščilo, kolomaz, strojno olje i. t. d.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna. Zahtevajte izborne domače predmete odločno povsod!

Kri! in dober zajutrak dosežejo odrasli in otroci, bolni in zdravi. Polovico stroškov prihranite

Moč! v gospodinjstvu na kavi, sladkorju in mleku, ako pijete **SLADIN**,

Zdravje! to je dr. pl. Trnkóczyja **SLADNI ČAJ.**

En zavoj velja 50 vin. Dobiva se povsod. Po pošti se naroča najmanj pet zavojev po povzetju pod naslovom v glavni zalogi.

Lekarna pl. Trnkóczy
v Ljubljani zraven rotovža.

10 zapovedi
za kmetovalca in 10 zapovedi za zdravje, vsake posebej na papirju tiskane, dobi vsak človek zastonj, tudi po pošti, ako po nje piše v lekarno Trnkóczy zraven rotovža v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Valentin Kopitar.

Nobena kapljica

ne koristi tako želodcu,
kot pristi želodčni likér

Blizu in daleč
Vse ga pozná,
Kdor ga imá,
Ima zdravje domá!

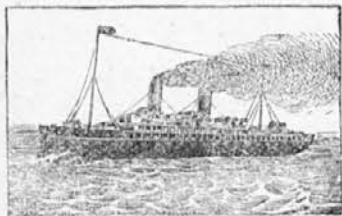
Zahtevajte pristi „FLORIAN“

Zavračajte ponaredbe!

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

SAMO 6 DNI! z brzoparniki Francoske družbe. Edina najkrajša vožnja čez

brzoparniki

»La Provence«, »La Savoie«,
»La Lorraine«, »La Toureine«,
»Rochambeau«, »Le Chicago«.

Veljavni vožni listek za vse razrede franc. linije dobiš le pri

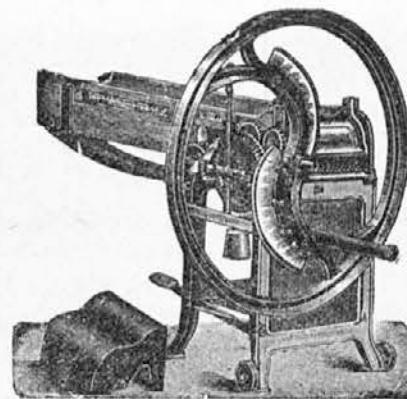
HAVRE NEW-YORK

ED. ŠMARDA

oblastveno potrjena pisarna
Ljubljana, Dunajska cesta 18
nasproti gostilni „pri Figovcu“.

Vožni listek za Ameriko in nazaj v staro domovino, po najnižji ceni. Izdaja vožnih listkov po vseh železnicah, prirejanje zabavnih vlakov.

Vsa pojasnila istotam radovoljno in brezplačno.

Trgovina z železnino in poljedelskimi stroji.

Fr. Stupica v Ljubljani

priporoča 37

svojo veliko zalogo poljedelskih strojev najbolje sestave kakor: Deornig-kosilnice, bračalnice, grablje, bencin motorje za poljedelstvo in malo obrt, plug, brane, slamočnice, čistilnice, preseže mrve, gozdne in sadje po znano najnižji cenah.

Velika zaloga raznovrstne železnine, orodja itd. cementa, travverz, šin in vseh v železnino spadajočih predmetov.

Geniki na zahtevo brezplačno! Geniki na zahtevo brezplačno!

Priporočamo našim **Kolinsko cikorijo**
gospodinjam iz EDINE slovenske tovarne v Ljubljani.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Stritarjeva ulica števil. 2., lastna hiša.

Obreduje vlogé na knjižice s 4 1/2 %, v tekočem računu najugodnejše. Z ozirom na svoj polnovplačani delniški kapital 8,000 000 kron in 800.000 kron rezervnih fondov ponuja največjo varnost za ves tujl denar. Promet na leto čez 1000 millionov kron. Preskrbuje vse denarne zadeve najkulantnejše.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.